

Monumentnummer*: 531404

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 18 januari 2013
Kadaster deel/nr: 82696/40

<i>Complexnummer</i>	<i>Complexnaam</i>
531400	NHW-Voorstelling Naarden/Infanterie

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Bussum	Gooise meren	Noord-Holland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Bussum	Voorstelling Naarden/infanteriestelling Franse Kamp

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kad. object*</i>	<i>Appartement</i>	<i>Grondperceel</i>
Hilversum	C			1887
Hilversum	C			4737
Bussum	C			1294
Bussum	C			1372
Hilversum	C			4736
Hilversum	C			4372

*Rijksmonumentomschrijving***

Cluster 11. Schuilplaatsen type 1918 II.

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

Inleiding

SCHUILPLAATSEN TYPE 1918 / II als gewapend betonnen onderdelen van een lineaire en accesverdediging op basis van loopgravenstelsels, gedekte wegen en dergelijke. Schuilplaatsen type 1918 / I en type 1918 / II zijn volgens min of meer uniform of standaardontwerp in 1918 op meerdere plaatsen in West-Nederland gebouwd. Beide typen komen in ieder geval voor binnen de Stelling van Amsterdam (onder meer bij Spaarndam) en op diverse plaatsen in

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

de Nieuwe Hollandse Waterlinie (onder meer in het gebied tussen Fort Rijnauwen en Fort Vechten [= de Houtense Vlakte], bij Fort Everdingen en bij de Fransche Kamp in Naarden). Het totaal aantal gebouwde exemplaren in de Nieuwe Hollandse Waterlinie bedraagt ongeveer 225; het merendeel (ca. 165) hiervan bestaat nog. In en om de stelling Fransche Kamp zijn in totaal nog ongeveer 60 exemplaren aanwezig. De Schuilplaats Type 1918 / I kwam gewoonlijk tot stand aan de buitenste van dubbele loopgraafstelsels. De Schuilplaats Type 1918 / II is meestal gebouwd langs de achterste loopgraaf. Doordat de loopgraven en andere aardwerken later vrijwel overal zijn geëffend, liggen de betonnen schuilplaatsen tegenwoordig bijna altijd voor een deel beneden het maaiveld. De van oudsher geheel gesloten voorzijde of frontzijde van de schuilplaatsen was gewoonlijk gedekt door aardwerken die deel uitmaakten van een glacis ter bescherming van de loopgraaf of een gedekte weg. Deze aardwerken zijn thans vaak niet meer aanwezig of slechts met moeite herkenbaar. In een aantal gevallen (totaal 35 stuks) is de aanaarding aan de frontzijde in de jaren 1936-1938 (ten dele) bewust verwijderd of niet weer aangebracht om de inmiddels 20 jaar oude Schuilplaatsen Type 1918 / I en / II om te vormen tot mitrailleurkazematten. Van deze omgebouwde exemplaren zijn er nog circa 25 aanwezig in de Nieuwe Hollandse Waterlinie.

Omschrijving

De noordelijke rij (tweede linie) van de betonnen werken van de Voorstelling Naarden / Infanteriestelling Fransche Kamp zijn SCHUILPLAATSEN TYPE 1918 / II. Er zijn nog ongeveer 30 exemplaren aanwezig. Schuilplaatsen Type 1918 / II zijn éénlaagse, gewoonlijk in gewapend, ca. 100 cm dik gietbeton uitgevoerde, granaatvrije, militaire onderkomens, die beschutting konden bieden aan maximaal 16 manschappen infanterie / artillerie, bij dekkingsklasse W 12-15 of W 15-21. Schuilplaatsen Type 1918 / II zijn gebouwd op een rechthoekig grondplan van ongeveer 9,80 x 6,30 x 2,70 m (b x d x h), waarvan de basis zelden zichtbaar is. De zichtbare hoogte boven het maaiveld varieert. De beide blinde zijgevels zijn verticaal uitgevoerd, terwijl de gesloten voorzijde licht achterwaarts helt om met een scherpe knik over te gaan in het naar achteren iets olopende dakvlak. Dit dakvlak daalt na een stompe hoek onder een helling van ongeveer 30° naar de vaak niet, of maar ten dele zichtbare, lage, verticale gevel aan de keelzijde. In een aantal gevallen zijn in de gevels ijzeren haken meegegoten die konden dienen ter bevestiging van camouflagemateriaal. De Schuilplaatsen Type 1918 / II zijn als monolithisch betonnen werken geconstrueerd en zijn via twee toegangsopeningen, links en rechts, aan de loopgraafzijde - de keelzijde - toegankelijk geweest. Deze toegangen zijn omgeven door verdikte betonnen omlijstingen die min of meer in hetzelfde vlak als het achterste, schuin verlopende dakvlak zijn aangebracht. De laag uitgevoerde toegangen zelf zijn meestal dichtgezet door middel van metselwerk of beton, maar ook met puin volgestopte exemplaren komen voor. In enkele gevallen zijn de schuilplaatsen nog open of opnieuw geopend. Het interieur van de Schuilplaatsen Type 1918 / II bestaat uit een langgerekte, ongeveer voor de helft beneden het maaiveld gelegen, rechthoekige ruimte, die in gebukte houding via twee in de hoeken gelegen betonnen trappen van enkele treden bereikbaar is. Bovenin de wanden, tussen de beide trappen, zijn enkele ijzeren haken aanwezig. De op ruim twee meter boven het vloerniveau gelegen plafonds zijn vlak en rechthoekig.

Waardering

SCHUILPLAATSEN TYPE 1918 / II zijn van algemeen belang vanwege:

* Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Krayenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is

aangelegd en daarna door anderen gedurende meer dan 125 jaar is versterkt en verbeterd.

* Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van de militair-strategische bouwkunde, die gebaseerd is op:

- a. het systeem van inundatie en accesverdediging (19e en 20ste eeuw),
- b. de wedloop met de zich versterkende offensieve middelen (19e en 20ste eeuw)
- c. het systeem van 'levende' veldversterking in de diepte (20ste eeuw)

Het betreft hier onderdelen uit de periode 1914-1918, die voorbeelden zijn van gewapend betonnen manschappenschuilplaatsen.

* Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex en in het bijzonder als een met een loopgravenstelsel samenhangend relict.

* De onderdelen zijn representatief (karakteristiek) omdat ze duidelijk herkenbaar als onderdeel van een gedeconcentreerde verdedigingslijn zijn toegevoegd aan het bestaande fortificatiestelsel.

* De onderdelen zijn redelijk gaaf bewaard en laten zich als gebouwde onderdelen en naar functie nog goed in het veld herkennen.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Bomvrij militair object

Functie